

http://www.turansam.org

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches

TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 8/SON-BAHAR, Sayı: 32

TURAN-CSR International Scientific Peer-Reviewed and Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 8/AUTUMN, Issue: 32

(15)

Doç. Dr. İbrahim YILMAZ⁹³

Öğr. Gör. Dr. Neşe ÇULLU KAYGISIZ⁹⁴

Arş. Gör. Dr. Eda ÖZGÜL KATLAV⁹⁵

TURİZM ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE DUYARLILIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA A STUDY ON THE ENVIRONMENTAL SENSITIVITY OF TOURISM STUDENTS

ÖZ

Çevre sorunlarının giderek arttığı günümüzde bireylerin çevre konusundaki duyarlılıkları oldukça önemlidir. Geniş bir tüketici kitlesi konumundaki genç ve eğitimli üniversite öğrencilerinin de bu duyarlılığa sahip olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, bu araştırmada lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin çevreye yönelik duyarlılıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket formu kullanılarak toplam 227 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Verilerin analizi için frekans ve yüzde dağılımların yanı sıra, güvenilirlik, t testi ve ANOVA kullanılmıştır. Öğrenciler genel olarak kendilerini çevreye duyarlı bireyler olarak görmektedir. Bayan öğrenciler erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlıdır. Ayrıca öğrenciler, gelecek nesillere daha sağlıklı bir çevre bırakabilmek için çevresel duyarlılığın bir yaşam biçimi olması ve ağaçlandırma çalışmalarının artması gerektiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Duyarlılığı, Turizm Öğrencileri.

JEL Kodları: I29, L83, Q50.

ABSTRACT

Nowadays since environmental problems are increasing, the environmental sensitivity of individuals is very important. As a wide consumer group also the young and educated university students must be sensitive to the environment. In this context, it is aimed to the determination of environmental sensitivity of students studying tourism at the undergraduate level in this research. The research was conducted for the Tourism Faculty students of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. A questionnaire form used for data collection and a total of 227 students completed the form.

For the analysis of data, frequency and percentage distribution, as well as reliability, t test, and ANOVA were used. Students generally consider themselves to be sensitive to the environment. Female students are more sensitive to the environment than male students. In addition according to the students, environmental sensitivity must be a way of life and forestation efforts should increase in order to leave a healthier environment for future generation.

Keywords: Environment, Environmental Sensitivity, Tourism Students.

JEL Codes: I29, L83, Q50.

⁹³ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi; Nevşehir/TÜRKİYE; iyilmaz@nevsehir.edu.tr

⁹⁴ Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt MYO; Aksaray/TÜRKİYE.

⁹⁵ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi; Nevşehir/TÜRKİYE.

GİRİŞ

Çevre; insan, diğer canlılar, doğal yapı ve bu yapı üzerine insanlar tarafından eklenen unsurlardan oluşan ve bu unsurların sürekli olarak birbiriyle karşılıklı etkileşim halinde olduğu sosyal ve fiziki bir sistemdir (Uydacı, 2002: 18). Çevre, insan faaliyetleri üzerinde hemen ya da uzunca bir süre içinde doğrudan ya da dolaylı bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamı olarak da tanımlanabilir (Kahraman ve Türkay, 2012).

İnsan doğayı oluşturan parçalardan biri olmakla birlikte aynı zamanda çevrenin bozulmasına sebep olan önemli unsurlardan biridir. Bilindiği üzere çevre sorunları; büyük ölçüde hava, su, toprak, gürültü, görüntü kirliliği ile radyoaktif kirlilikten oluşmaktadır (Keleş, 2007).

Toplumların doğanın fiziksel unsurlarını ve doğal kaynaklarını aşırı istismarı arttıkça, yani insanın “doğaya egemen olma” boyutları genişledikçe, insanlığın doğal çevreye ilişkin sorunları gittikçe artmıştır. Nitekim 20. yüzyılın son çeyreğinde, hızlı nüfus artışı ve çarpık kentleşme, doğal çevreyi dikkate almayan sanayileşme, insanın doğal çevre sistemlerinde bazı dengesizliklerin ortaya çıkmasına ve “çevre sorunları” adı altında toplanan çeşitli sorunların önem kazanmasına yol açmıştır (Sam, Gürsakal ve Sam, 2010).

Bireylerin tüketimlerinin, çevrenin bozulmasındaki rolü gün geçtikçe artmaktadır. Otomobiller, deterjanlar, alüminyum kirletici maddeler, böcek zehri, suni gübre gibi pek çok tüketici ürünü çevrenin bozulmasına sebep olmaktadır (Keleş, 2007). Dünya giderek hızlanan bir kirlenme sürecine girmiştir. Bu kirlenmenin etkilerini en aza indirmek için insanların daha duyarlı ve çevre konusunda daha sorumlu davranması gerekmektedir (Kızıloğlu, Kızılaslan ve Gökçe, 2013).

Türkiye’de son yıllarda tüketicilerin çevreye olan hassasiyetleri artmıştır. Bu durum başta satın alma kararı olmak üzere, tüketim ve tüketim sonrası davranışlarında tüketicilerin nispeten çevreci davranışlar sergilemesine yol açmıştır. İnsan eli ile ortaya çıkan çevresel felaketlerin sayısında ve etkisindeki artışların yaşanması ile çevreye olan duyarlılık ve bunun tüketime olan yansımalarının sonuçları daha da artmıştır (Keleş, 2007).

Yapılan araştırmalarda çevre ile ilgili sorunların kamuoyu gündeminde giderek daha fazla yer bulduğu, insanların çevresel sorunların giderek daha ciddi hale geleceğine inandıkları, tüketicilerin çevre dostu ürünleri satın alıp diğer ürünleri satın almadıkları hatta çevreye duyarlı ürünleri satın almak için daha fazla ödemeyi göze alabilecekleri belirlenmiştir (Almaçık ve Yılmaz, 2008).

Mevcut ve ileride ortaya çıkabilecek çevresel sorunların çözümünde de yer alacak olan ve gelecek nesillere bilgi transferinde önemli bir yere sahip olan üniversite öğrencilerinin çevre bilgilerini günlük yaşamlarına uygulayabilme ve çevresel kirliliklerin oluşturduğu tehlike boyutlarını kavrayabilmeleri ve bu anlamda bilinçlenmeleri son derece önemlidir (Erdal, Erdal ve Yücel, 2013).

Bu çerçevede bu çalışmada; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin çevreye ne kadar duyarlı oldukları ve çevre duyarlılıklarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği sorusuna yanıt aranmaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

İlgili literatür incelendiğinde Türkiye’de üniversite öğrencilerinin çevre bilinci, duyarlılığı gibi konulardaki duygu ve düşüncelerinin belirlenmesine yönelik çok sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Söz konusu araştırmalardan elde edilen bulgular aşağıda özetlenmektedir.

- Çabuk ve Karacaoğlu (2003) bir üniversiteye bağlı eğitim bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerini belirlemiştir. Bayan öğrencilerin erkeklere göre çevre duyarlılıkları daha yüksek çıkmıştır. Dördüncü sınıf öğrencileri alt sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek çevresel duyarlılığa sahiptir. Ayrıca, öğrenciler örgün eğitim kurumlarında hava, su ve toprak kirliliği konusunda yeterli eğitim verilmediğini düşünmektedir.

- Ayyıldız ve Genç (2008) iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin çevre ile ilgili düşüncelerinin olumlu olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğunun yeşil pazarlama konusundaki davranışlarının sürekli ve sistemli olmaktan çok, zaman zaman ortaya çıkan davranışlar olduğu belirlenmiştir.

- Alınışık ve Koç (2009) tarafından üç farklı üniversitedeki öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin çevre sorunlarına duyarlı olduğu tespit etmiştir.
- Hussein ve Cankül (2010) turizm fakültesi öğrencilerinin büyük bir kısmının çevrenin hızla tahrip edildiği endişesi taşımalarına rağmen; ürün satın alırken, kullanırken ve sonrasında bu kaygılarını giderici bir davranış içinde olmadıklarını belirlemiştir.
- Sam, Gürsakal ve Sam (2010) iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve üst sınıftaki öğrencilerin alt sınıftakilere göre çevreye daha duyarlı olduklarını saptamıştır.
- Yılmaz ve Keskin (2011) tarafından farklı fakülte, bölüm ve sınıflarda okuyan öğrencilerin çevre bilinci ve çevreye duyarlı ürünleri kullanma eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çevre bilincinin yüksek olduğu ve çevre dostu ürünleri kullanma konusunda hassas davrandıkları ortaya çıkmıştır.
- Şenyurt, Temel ve Özkahraman (2011) üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin yarısına yakınının çevre sorunlarını dikkat çekici boyutta bulunduğunu belirlemiştir. Ancak öğrencilerin yaklaşık % 85'inin herhangi bir çevre kuruluşunun etkinliğine katılmadıkları saptanmıştır. Ayrıca bayan öğrencilerin erkeklere göre, sağlık bilimleri öğrencilerinin fen ve sosyal bilimler öğrencilerine göre çevre duyarlılıklarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.
- Kahyaoğlu ve Özgen (2011) yedi farklı üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının çevreye duyarlılıklarını ölçmek amacıyla yaptıkları araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye daha duyarlı olduklarını saptamıştır. Ayrıca öğrenim görülen bölüm bazında da öğrencilerin çevre duyarlılıklarının değişim gösterdiği ortaya çıkmıştır.
- Yılmaz, Yıldız ve Arslan (2011) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları ve tutumlarının çevresel davranışlarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin çevresel duyarlılıklarının çevresel tutumlarındaki değişimin %54'ünü, çevresel tutumlarının ise çevresel davranışlarının %28'ini açıkladığı ortaya çıkmıştır.
- Gürbüz ve Çakmak (2012) biyoloji bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin genel olarak çevreye yönelik olumlu bir tutum içinde olduklarını belirlemiştir. Ayrıca bayan öğrencilerin erkek öğrencilere, kırsal kesimde uzun süre yaşamış öğrencilerin kent merkezlerinde uzun süre yaşamış olan öğrencilere kıyasla çevresel duyarlılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak bu iki sonuç da sonuç istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır.
- Yıldırım, Bacanak ve Özsoy (2012) eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının çevre sorunlarına karşı duyarlılığını belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çevre duyarlılıklarının bölüm ve cinsiyete göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Dördüncü sınıf öğrencilerinin alt sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla çevreye duyarlı olduğu saptanmıştır.
- Özbebek Tunç, Akdemir Ömür ve Düren (2012) üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik konulara duyarsız kalmadıklarını, belirli bir farkındalığa sahip olduklarını ancak çevre korumaya yönelik alınan kişisel tedbirler konusunda çok güçlü bir tutum sergileyemediklerini ortaya koymuştur.
- Erdal, Erdal ve Yücel (2013) çeşitli fakülte ve yüksek okullarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çevre bilincine sahip olduklarını ve çevre koruma konusunda duyarlı olduklarını ortaya koymuştur. Öğrencilerin çevre ile ilgili en büyük sorun olarak hava ve su kirliliğini gördükleri saptanmıştır. Öğrencilerin ayrıca üniversitelerde çevre ile ilgili bir dersin zorunlu olarak verilmesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.
- Türkmen, Sarıkaya ve Saygılı (2013) üniversite öğrencilerinin çevre konusunda sorumluluklarını bildiklerini ve ürün satın alırken bu sorumluluklarının gereğini yerine getirdiklerini ortaya koymuştur.
- Aydın ve Ünalı (2013) coğrafya öğretmeni adaylarının sürdürülebilir çevreye ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğrencilerin sürdürülebilir çevreye ilişkin

tutumlarının genel olarak olumlu ve yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, bayan öğrencilerin ve birinci sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

- Sadık (2013) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adayı öğrencilerin olumlu çevresel düşünceye, orta düzeyde bir çevre bilgisine sahip oldukları ve çevreye yönelik davranışlarının olumsuzya yakın olduğu belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Son yıllarda etkileri daha çok hissedilmeye başlanan küresel ısınma, iklim değişikliği gibi konular doğal çevrenin korunması konusunu toplumun gündeminde en üst sıralara taşımıştır. Buna bağlı olarak çevre sorunlarına ve bu sorunların çözümüne yönelik ilgi giderek artmaktadır. İlgili örgütler ve hükümetlerin çabalarına paralel olarak, bireyler de bu konularda daha dikkatli ve hassas davranmaya başlamıştır. Bu bağlamda, çevreye duyarlı tüketiciler de, pazarda giderek daha önemli bir bölüm haline gelmektedir (Almaçık, 2010). Bu araştırma ile çevreci pazarlama için önemli bir hedef grubu olan genç ve eğitimli tüketici kitlesi olarak üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik duyarlılıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Çevre sorunlarının ve bu sorunların oluşturduğu olumsuzlukların arttığı günümüzde konuya dikkat çekmek amacıyla çevre ile ilgili çalışmaların yapılması önem taşımaktadır. Araştırmanın, çevreye bağımlı olan ve sürdürülebilirliğinden bahsedebilmek için kaliteli bir çevreye ihtiyaç duyan turizm alanında öğrenim gören öğrencilere yönelik olması ayrı bir önem arz etmektedir. Araştırma ayrıca yapılacak benzer araştırmalara ışık tutması, çevre konusu ile ilgili alandaki bilgi birikimine katkı sağlaması ve kaynak oluşturması bakımından da önemlidir.

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEM

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket formu kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çevre duyarlılığına yönelik sorular, ikinci bölümde ise öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Anket sorularının hazırlanmasında başta Türkmen, Sarıkaya ve Saygılı (2013), Hüssein ve Cankül (2010), Erdal, Erdal ve Yücel (2013), Kaya, Akıllı ve Sezek (2009)'in çalışmaları olmak üzere ilgili literatürden yararlanılmıştır. Çevre duyarlılığı ile ilgili sorularda beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin ifadelerine katılım düzeylerini (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum, (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde sıralanan bir ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Ön hazırlık tamamlandıktan sonra anketler pilot uygulamaya tabi tutularak anketlerdeki sorular ile ilgili önemli bir sorun olmadığı tespit edilmiştir. Anketler Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerine 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Şubat-Nisan ayları arasında her bölümde dersin sorumlu öğretim elemanı eşliğinde dağıtılarak gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması sonunda analize hazır 227 anket toplanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMU

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 20.00 programı kullanılmıştır. Çevre duyarlılığı ile ilgili ölçeğin güvenilirlik analizi için Cronbach Alpha katsayısından faydalanılmış, demografik veriler ise frekans ve yüzde değerleri kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin ölçekteki ifadelerine verdikleri cevapların analizi için ise ifadelerin ortalama değerleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerin demografik özellikler ile çevre duyarlılıkları arasındaki farkı belirlemek için bağımsız örneklem t testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Kullanılan ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak ölçülmüştür. Nunnally (1978: 245), 0.70 ve üzerindeki bir Alpha değerinin ölçeğin güvenilirliği açısından yeterli olduğunu vurgulamaktadır. Bu araştırmada kullanılan çevre duyarlılığı ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0,86'dır. Dolayısıyla, ölçüm aracının tatmin edici bir güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Ölçüm aracının yüksek güvenilirliğe sahip olması, ilgili literatürden faydalanılarak oluşturulması ve ön teste tabi tutulması geçerlilik bakımından önemli kriterlerin yerine getirildiğini göstermektedir. Ancak, ölçeğin yapı geçerliliğinin sınanması amacıyla ayrıca faktör analizi yapılmış, ifadelerin önemli bir kısmının aynı anda birden fazla faktöre yüklenmeleri, dolayısıyla boyutlar arasında yüksek etkileşim çıkması nedeniyle

analizden vazgeçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1’de görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet açısından dağılımına bakıldığında, araştırmaya katılan bayan öğrencilerin (%55,5) erkek öğrencilerden (%44,5) fazla olduğu anlaşılmaktadır. İkinci öğretim de dikkate alındığında öğrencilerin yaklaşık yarısının (%48) turizm işletmeciliği bölümünde öğrenim gördüğü ve öğrencilerin yaklaşık %35’ inin ise 1. sınıfta oldukları görülmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	126	55,5
Erkek	101	44,5
Bölüm		
Turizm İşletmeciliği	81	35,7
(İ.Ö.) Turizm İşletmeciliği	28	12,3
Turizm Rehberliği	54	23,8
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	64	28,2
Sınıf		
1	79	34,8
2	45	19,8
3	70	30,8
4	33	14,5

Öğrencilerin çevre duyarlılıklarına ilişkin görüşleri Tablo 2’de yer almaktadır. Tablo’ya göre öğrencilerin çevre duyarlılıklarına ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu olduğu ifade edilebilir. Ölçek ifadeleri bazında bakıldığında, öğrencilerin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ilk üç ifade “gelecek nesillere daha sağlıklı bir çevre bırakabilmek için çevresel duyarlılık bir yaşam biçimi olmalıdır (4,52)”, “daha sağlıklı bir çevre için ağaçlandırma çalışmalarının artması gerekir (4,52)” ve “insanlar çevrenin korunması konusunda daha duyarlı olmalıdır (4,51)” şeklindedir. Öğrencilerin katılmadıkları ifadeler ise “çevre kendi kendini temizlediği için çevresel atıklar sorun yaratmaz (1,74)” ve “çevre kirliliği sorununun abartıldığını düşünüyorum (1,85)” ifadeleridir. Öte yandan, öğrenciler benzer ürünler arasında seçim yapmaları gerektiğinde fiyatı daha pahalı olsa bile çevre dostu ürünleri tercih etme konusunda kararsızdır. Çünkü öğrencilerin “genellikle çevresel etkisine bakmaksızın en düşük fiyatlı ürünleri satın alırım” ifadesine verdikleri cevapların ortalaması (2,74) kararsız olduklarını göstermektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Çevre Duyarlılıklarına İlişkin Görüşleri

İfadeler	Ortalama	St. Sapma
İnsanlar çevrenin korunması konusunda daha duyarlı olmalıdır.	4,51	1,12
Çevre kendi kendini temizlediği için çevresel atıklar sorun yaratmaz.	1,74	1,36
Gelecek nesillere daha sağlıklı bir çevre bırakabilmek için çevresel duyarlılık bir yaşam biçimi olmalıdır	4,52	1,01
Doğal kaynakların hızla tüketilmesi geleceğimiz için önemli bir sorundur.	4,39	1,18
Daha sağlıklı bir çevre için ağaçlandırma çalışmalarının artması gerekir.	4,52	1,04
Çevre kirliliği sorununun abartıldığını düşünüyorum.	1,85	1,21
Cadde ve sokaklardaki geri dönüşüm kutularının sayıları artırılmalıdır.	4,48	1,00
Cadde ve sokaklardaki çöp konteynirlerinin sayıları artırılmalıdır.	4,34	1,10
Kendimi çevreye duyarlı biri olarak görüyorum.	3,87	1,00
Arkadaşlarım beni çevreye duyarlı biri olarak bilir.	3,66	,97
Çevreyi koruma konusuna dikkat çekmek için yapılacak toplantı, yürüyüş vb. etkinliklere katılırım.	3,25	1,22
Fakültemizde çevre temizliği ile ilgili bir faaliyet düzenlendiğinde gönüllü	3,65	1,22

olarak katılmak isterim.		
Satın aldığım ürünlerin ambalajlarının geri dönüşümlü olmasına dikkat ederim.	3,24	1,12
Geri dönüşümlü ürünleri, ayrı toplanmaları için geri dönüşüm kutularına atmaya özen gösteririm.	3,81	1,08
Satın aldığım bazı ürünlerin çevreye zarar verdiklerini fark edersem, bu ürünleri tekrar satın almam.	3,58	1,02
Genellikle çevresel etkisine bakmaksızın en düşük fiyatlı ürünleri satın alırım.	2,74	1,28
Benzer iki ürün arasında seçim yapacak olursam, daima çevre dostu olanı tercih ederim.	3,88	1,03
Benzer ürünlere göre daha pahalı da olsa çevre dostu ürünleri satın alırım.	3,44	1,10
Çevreye zarar veren birini çekinmeden uyarırım.	3,75	1,02
Basılı fatura yerine e-fatura kullanmayı tercih ederim.	3,64	1,14
Çevreyle ilgili konuları işleyen belgeseller izlerim.	3,63	1,72
Kağıt peçete, kağıt havlu, tuvalet kâğıdı vb. ürünleri tasarruflu kullanırım.	3,92	1,02
Suyu tasarruflu kullanırım.	4,11	,99
Elektriği tasarruflu kullanırım.	4,14	,97
Müsvedde kâğıt kullanmaya özen gösteririm.	3,74	1,13
Tek kullanımlık piller yerine şarj edilebilir pilleri kullanırım.	3,74	1,23

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre çevre duyarlılıkları arasında fark olup olmadığını belirlemek için t testi ve ANOVA kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin çevre duyarlılıklarının yalnızca cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin çevre duyarlılıklarının bölüm ve sınıf değişkenlerine göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 3: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Çevre Duyarlılıkları Arasındaki Fark

Cinsiyet	N	Ortalama	St. Sapma	Test Değeri	P Değeri
Bayan	126	4,04	0,92	t=2,99	0,004
Erkek	101	3,65	1,05		

SONUÇ

Çevre sorunlarının artmasıyla birlikte çevre duyarlılığı konusuna dikkat çekmek için çevre ile ilgili araştırmaların yapılması önem kazanmıştır. Bu araştırma kapsamında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin çevreye karşı duyarlılıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu kendilerini çevreye duyarlı bireyler olarak görmektedir. Öğrenciler insanların çevrenin korunması konusunda daha duyarlı olmaları gerektiğini düşünmekte ve daha sağlıklı bir çevre için ağaçlandırma çalışmalarının artırılmasını istemektedir. Öğrencilerin benzer ürünler arasında seçim yapmaları gerektiğinde fiyatı daha pahalı olsa bile çevre dostu ürünleri tercih etme konusunda kararsız olmaları dikkat çekicidir. Literatürde benzer sonuçlara ulaşılan iki farklı araştırma (Hussein ve Cangül, 2010; Türkmen, Sarıkaya ve Saygılı, 2013) bulunmaktadır. Demografik değişkenlere göre öğrencilerin çevre duyarlılıklarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlı oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın literatür taraması kısmında yer verilen pek çok araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Öte yandan, öğrencilerin çevre duyarlılıklarının bölüm ve sınıf değişkenlerine göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma yalnızca Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi bünyesindeki Turizm Fakültesi öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Gelecekteki araştırmalarda üniversitenin diğer akademik birimlerinde öğrenim gören öğrenciler araştırma kapsamına alınarak karşılaştırma yapılabilir. Ayrıca, daha

makro bir bakış açısıyla Türkiye’de üniversite düzeyinde turizm öğrenimi gören bütün öğrencilere yönelik bir araştırma yürütülebilir.

KAYNAKÇA

1. Alnıaçık Ü., Yılmaz C. (2008). Değer Yargıları ve Tüketimde Çevreci Eğilimler, 13. Ulusal Pazarlama Kongresi, 30 Ekim-1 Kasım 2008, Çukurova Üniversitesi, Adana.
2. Alnıaçık, Ü. (2010). Çevreci Yönelim, Çevre Dostu Davranış ve Demografik Özellikler: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(20): 507-532.
3. Bakar, F., Aydınli, B. (2012). Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Plastik ve Plastik Atıkların Geri Dönüşümü ve Çevreye Etkileri Konularında Tutumlarının Belirlenmesi (Batı Karadeniz Bölgesi Örnekleme), X Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran 2012, Niğde Üniversitesi, Niğde.
4. Çabuk, B., Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 36(1-2): 189-198.
5. Erdal H., Erdal G., Yücel M. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Bilinç Düzeyi Araştırması: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 4: 57-65.
6. Hüssein, A.T., Cankül, D. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Yeşil Pazarlama Faaliyetleri Kapsamında Çevreye İlişkin Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 50-67.
7. Kahraman, N., Türkay, O. (2012). *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık, Ankara.
8. Kahyaoğlu, M., Özgen, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *AKU, Kuramsal Eğitimbilim Dergisi - Journal of Theoretical Educational Science*, 5(2): 171-185.
9. Kaya, E., Akıllı, M., Sezek, F. (2009). Lise Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18): 43-54.
10. Keleş, C. (2007). Yeşil Pazarlama Tüketicilerin Yeşil Ürünleri Tüketme Davranışları ve Yeşil Ürünlerin Tüketiminde Kültürün Etkisi ile İlgili Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Adana.
11. Kızıloğlu R., Kızılaslan H., Gökçe C. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Yeşil Gıda Ürünleri Hakkındaki Bilgi, Görüş ve Tutumları Üzerine Araştırma, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 6: 19-30.
12. Nunnally, C. J. (1978). *Psychometric Theory*. 2nd Edition, McGraw-Hill, New York.
13. Sam N., Gürsakal S., Sam R. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı ve Çevresel Tutumlarının Belirlenmesi, *Akademik Bakış Dergisi*, 20: 1-16
14. Sarıgöz, O. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre İle İlgili Davranış ve Düşüncelerinin Değerlendirilmesi, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty)*, 10(1):87-105.
15. Şenyurt, A., Temel, A.B., Özkahraman, Ş. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Konulara Duyarlılıklarının İncelenmesi, *S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1): 8-15.
16. Türkmen, M., Sarıkaya, N., Saygılı, M. (2013). Öğrencilerin Çevresel Duyarlılık Düzeylerinin Satın Alma Davranışına Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(2): 238- 249.
17. Uydacı, M. (2002). *Yeşil Pazarlama*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.